

a putea să o părăsească, el va avea opinii radicale, exclusiviste, în enunțuri cât mai *sonore*, și despre genurile literare". O observație ce cred că e lesne transferabilă și își păstrează valabilitatea și atunci când e vorba despre etapa franceză a creației ionesciene, ilustrând tocmai *continuitatea* acesteia.

Găsim în cartea lui Marian Victor Buciu analize pertinente și provocatoare pentru omul preocupat de teatru, nu doar la piesa *Englezește fără profesor*. Capitolul „Ființa retorică în spațiu și timp”, cel mai ofertant pentru cercetătorul în domeniul teatrului, se reține și se validează prin comentariile asupra unor piese precum *Setea și foamea*, *Victimele datoriei*, *Noul locatar*, *Ucigaș fără simbrie*, dar mai ales prin cele referitoare la piesele *Regele moare* și *Rinocerii*. În analiza la *Regele moare* atrage atenția minuția analizei impactului timpului. În secvența intitulată „Onto-retorica antropologică” găsim următoarea notație: „teatrul ionescian ilustrează desfigurarea omului”, completată de cea ce susține că „marea temă a teatrului lui Ionesco este *rezistența în uman*, dincolo de condiția care îl face pe om schimbător, precar, efemer”.

Elaborat într-o apreciazabilă perioadă de timp, cu referințe bogate nu doar la creația ionesciană, ci slujindu-se de un eșafodaj teoretic consistent, mai cu seamă de sorginte franceză, eseu *Ionesco* al lui Marian Victor Buciu se numără printre cărțile ce poartă amprenta binefăcătoare a pasiunii și a utilului.

Marian Victor Buciu, *Ionesco – Eseu despre onto-retorica literaturii*, Editura Euro Press Group, București, 2008.

Ion ARIEȘANU

Impresibilă tentativă spre teatrul de idei

După o primă lectură a pieselor din volumul *Piscina* al lui Ion Jurca Rovina, scrisesem că universul imaginar al acestor texte dramatice se instalează, în scenă, nu atât prin personaje, cât prin idei. Piese de teatru ale autorului, fie cele din volumele *Piscina*, *Fiul vameșului* sau *Atacul bacantelor*, operă a ultimilor ani de după revoluția din '89, pot fi luate cu drept niște parabole (biblice?) spuse, însă, unele, în tonul clevetelilor, chiar dacă, sub pojghița lor, ironic-cinică și absurdă, se insinuează adevăruri și idei la zi, ale veacului. Idei care țin de descumpănirea ființei în lumea violentă și oarbă, de irosirea revoltei omului în zadar, de lehamitea față de pălăvrăgeala (Puterii?), de ipocrizia ultragiantă a societății, în locul adevărilor tăioase, de sentimentul sfârșitului (Apocalipsa?), care domină omul de azi, de Revoluția care a înghițit revoluționarii și idealul aceleiași Revoluții, de sentimentul de a fi liber, în societate, dar prizonier al propriei tale ființe, deoarece suntem conduși de o libertate iluzorie, de sentimentul izolării și solitudinii în propria-ne țară, de refuzul visceral de a mai rămâne lipit de ea, dorindu-ne exilul benevol, chiar dacă disperat ș.a.m.d.

Mai din plin și mai hotărât decât în proza sa, Ion Jurca Rovina expune o nouă și atrăgătoare paletă a scrisului său, prin câmpul acesta teatral, atât de asaltat de noii dramaturgi, sădit după 1989. Și, aceasta, nu numai pentru că el abordează un gen mai complex, mai incitant și mai iradiant, teatral, ci deoarece ideile sale au devenit, și ele, mult mai îndrăznețe, ca să nu zic mai disperate, în plan social-uman, spre a se cere să fie dezvoltate, eventual, pe o scenă.

Eroii pieselor lui Jurca, precum și ideile, au devenit și acestea mai incitante, mai perseverente, în a ocupa prim-planul scrisului dramaturgic, față de scrisul prozelor sale din trecut. Astăzi, acești eroi sunt conduși, parcă, de o furie și o exaltare ale unor adevăruri contaminante, atinse de o limpezime a unei gândiri noi, pare-se mai profunde, care le conturează mai ferm chiar axul lor existențial, ca și puterea reflexivității abisale, ca și acțiunile lor, devenite, brusc, mai decise decât ale personajelor tradiționale din epica sa. Aceste noi date, ale eroilor pieselor sale, determină chiar elanul lor interior obsesiv și exploziv, fără reproș, care-i conduce drept la țintă, în ciuda, câteodată, a unor hotărâri de moment, a unor căderi de gândire, a unor noi oportunități sau a unei lașități distructive.

În aceste texte dramaturgice, ale ultimilor ani, din volumele anunțate, se insinuează, cum semnalăm, o irepresibilă tentație spre teatrul de idei, ca și spre conflictul atitudinal, în care nu încap decizii piezișe sau renunțări care să ducă preopinenții pieselor spre opoziții ireconciliabile în ideile lor personale. În filosofii lor de viață. Sau a nostalgiei după inocență. Sau a fugii de adevăr.

Toate aceste idei-teme sau fulgurante reflexive, care străbat întinsul ideatic al eroilor sau textelor și subtextelor pieselor sale, nu sunt și nu rămân doar niște detalii de fundal, ci ele hrănesc chiar seva iradiantă a pieselor scriitorului, devenind, până la urmă, chiar fermentul dramelor sale, insuflându-le adevăr, frăgezime, capacitate afectivă, timbru dramatic personal.

Dar mergând mai departe cu piesele lui Ion Jurca Rovina, putem descifra și ceea ce conferă acestor texte veridicitatea și modernitatea lor. Aceasta este o tensiune secretă, aproape viscerală, a dramaturgului, care impune un tempo animat exprimării, dar și ideilor dramatice. Idei care apar și contaminate eroii. Care îi încarcă de o frenezie fără oprire. Și nu numai în planul vocabularului, ci într-o zonă profund interioară, susținută printr-o expunere care pune eroii în situații-limită. Prin acest mod și tempo, adesea paroxistic, dramaturgul își creează stările tensionale, imagini tulburătoare de viață, confruntări fără de ieșire, stări de posibile dezastre, sau de iluminări orbitoare în finaluri, de un crescendo care irumpe odată cu respirația sau expiația eroilor din final.

Simți și crezi că, dacă textele acestea dramatice, ale ultimilor ani de creație, ar fi lipsit, panoplia, existența și arta scriitorului de azi, ca și personalitatea lui, ar fi rămas neîmplinite. Pe când, acum, Ion Jurca Rovina, prin certa originalitate a viziunii sale poetice, epice și teatrale, printr-o remarcabilă filosofie, apăsător morală și justițiar-critică față de prezent, dar și prin frumusețea tragică a eroilor săi, un tragism substanțial, țâșnind din profunzimea unor conștiințe învinse și dominate de deznădejde și eșec, a reușit să se impună, revelator, în creația generației sale, din anii '70-'80, ca și a unor scriitori mai tineri, de dată recentă, și să se înscrie, într-o lumină nouă și fericită, splendidei pleiade de scriitori timișoreni români afirmați azi, între care locul și numele scriitorului sunt de-acum revelatoare, binc definite.